

УДК 378.147:811.111

Науменко У.В.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ) У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Анотація. У статті описано використання комп'ютерних та інформаційних технологій, зокрема Інтернет-ресурсів, у процесі навчання студентів іноземної мови (англійської) на заняттях у педагогічних ВНЗ України. Наводиться аналіз результатів проведеного опитування (анкетування) серед студентів навчально-наукового інституту іноземних мов Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка щодо використання комп'ютерно-інформаційних технологій навчання. Розкрито зміст, технології та методи іншомовної мовленнєвої діяльності студентів на заняттях англійської мови у вищій школі. Зосереджено увагу на організації інформаційно-комунікаційного навчального середовища на практичних заняттях з англійської мови.

Ключові слова: діалог, Інтернет-ресурси, інформаційні, комп'ютерні технології, монолог, мовленнєві ситуації, словникова робота, текст, лексика, граматики.

Naumenko Uliana

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE USE OF COMPUTER AND INFORMATION TECHNOLOGIES FOR FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN HIGHER EDUCATION (PEDAGOGICAL) INSTITUTIONS OF UKRAINE

Summary. The article focuses on the use of computer and information technologies in foreign language teaching. Special attention is paid to e-learning and the use of e-resources for foreign language teaching in Ukrainian higher education (pedagogical) institutions. It has been proved that the use of ICT in teaching English as a foreign language can contribute to a better understanding of the current processes of learning and teaching. It has been analysed the students' digital literacy and their ability to apply modern e-resources in a future professional activity. Hence, the survey was conducted among third- and fourth-year students at Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (The Institute of Foreign Languages) to find out their real practical ICT skills. It has been shown that Internet technologies are very effective for developing speech and language skills, especially while learning English vocabulary and grammar. The study proves that information and computer technologies can be very useful for improving dialogue / monologue and polylogue skills. Though, it has been demonstrated that students lack proper training to be able to use the technology to its full potential in the classroom.

Keywords: dialogue, e-resources, information and computer technologies, monologue, speech situations, vocabulary work, text, vocabulary, grammar.

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічних перетворень, коли здійснюється реформування освіти на всіх її рівнях

в Україні, вивчення англійської мови належить до пріоритетних завдань та національних інтересів держави. У зв'язку з цим актуалізується

потреба суспільства у кваліфікованих педагогічних кадрах з викладання англійської мови. Це зумовлено сукупністю факторів: зниження рівня життя громадян України внаслідок соціально-економічної кризи (учені та навіть і студенти виїжджають на роботу за кордон); студенти недостатньо орієнтуються в майбутній професійній діяльності; з'являються нові соціальні еталони, стандарти, потреби, пріоритети і цінності.

Змінити наявну ситуацію лише зусиллями існуючої в країні традиційної системи навчання іноземної мови (англійської) практично неможливо. У вирішенні зазначеної проблеми винятково важливу роль відіграють зміст і технології навчання іноземної мови (англійської) у ВНЗ і, зокремя, ступінь реалізації навчальної, виховної та розв'язкової функцій навчання іноземних мов. На сьогодні англомова діяльність студентів за допомогою інноваційних технологій навчання має бути однією із актуальних і творчих сторін праці студентів і викладача англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасними науковцями та методистами обґрунтовано необхідність використання електронних засобів навчання іноземних мов (О. Бігич, М. Волошинова, О. Мацнева та ін.). Вважаємо за доцільне виокремити праці таких учених як: Т. Коваль, котра досліджує застосування інформаційних технологій та Н. Майер, яка розглядає використання інтерактивних технологій, технічних – і медіа-засобів. О. Пометун висвітлює інтерактивні методики та системи навчання [4; 6; 13–14]. На її думку, інтерактивними можна вважати технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії під час заняття. Вони допомагають отримати нові знання та організувати групову діяльність, починаючи від взаємодії двох осіб між собою й до широкої співпраці багатьох [14, с. 117].

Основи сучасної методики викладання іноземних мов досліджує С. Ніколаєва. Вона розкриває мету, завдання, принципи, зміст, форми і методи навчання студентів під час майбутньої іншомовної діяльності [7: 8; 9; 10].

Проблему моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вищій школі розкривають Н. Волкова, О. Тарнопольський [1].

Однак лише деякі дослідження містять певні аспекти підготовки студентів до навчання іноземної мови (англійської) у вищій школі за новими технологіями, ефективними формами та методами навчання [4; 11; 17; 19].

Отже, проведений аналіз наукових робіт з проблеми використання комп'ютерних та інноваційних технологій навчання під час занять з англійської мови у вищій школі дозволив установити, що, незважаючи на наявність окремих наукових досліджень, ця проблема розроблена недостатньо та призводить до непереконливого використання можливостей занять англійською мовою у системі підготовки майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних (педагогічних) закладах, не забезпечує повноцінного розвитку професійно-педагогічних якостей студентів. Це ще раз засвідчує, що тема обраної статті є актуальною.

Мета статті. Мета пропонованої статті – розкрити значення інноваційних методик під час викладання англійської мови у ВНЗ та проана-

лізувати обізнаність студентів із сучасними інноваційними технологіями та можливостями їх застосування у майбутній професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Ми провели анкетування серед студентів III-IV курсів навчально-наукового інституту іноземних мов ДДПУ ім. І. Франка і вияснили наскільки вони ознайомлені з сучасними інноваційними технологіями, особливо з комп'ютерними та інформаційними технологіями під час навчання англійської мови. Аналіз анкетних даних показав, що 72% студентів ознайомлені із загальнодидактичними технологіями, формами та методами, які використовують викладачі іноземних мов. Серед форм навчання вони називають – фронтальну (43%), колективну (32%), індивідуальну – 21% опитаних. При цьому студенти відзначають, що вона здійснюється тоді, коли читають англомовний текст мовчки або виконують граматичні вправи; 4% студентів не відповіли на питання. Комп'ютер майбутні вчителі переважно використовують тільки у вільний від занять час, коли грають в ігри (67%), або коли потрібно написати реферат чи знайти матеріал для курсової та наукової роботи (86%). Слабо орієнтуються студенти в інформаційних технологіях, зокремя в Інтернет-ресурсах і методах їхнього використання в процесі занять. У їхніх відповідях не було чітко визначено, які саме з них використовують викладачі під час занять іноземною мовою (англійською).

37% респондентів називають групову форму роботи під час виконання усних і письмових мовних завдань; 35% опитаних визначають діалогічну форму в процесі складання діалогів, однак не розглядають її як роботу в парах. При цьому вони зазначають, що безпосередньо на заняттях з англійської мови комп'ютерну технологію і Інтернет-ресурси викладачі не використовують, оскільки, як вони вважають, у них не вистачає часу. Однак на домашнє завдання вони пропонують відшукати в Інтернеті діалог чи текст монологічного характеру.

Викладачі добре відгукуються про використання цих інноваційних технологій і методів навчання у процесі іншомовної комунікативної діяльності зі студентами, частина з них вважає, що ці технології позитивно впливають на якість знань майбутніх учителів, однак висловлюють думку про те, що комп'ютер потрібно використовувати тільки у вільний від занять час. А на заняттях вони застосовують традиційні форми і методи навчання: лекції проводяться репродуктивного характеру, введення нових слів здійснюється в контексті відомих, англомовні тексти читаються вголос або мовчки, переклад цих текстів і бесіда за прочитаним організовується фронтально, виконання фонетичних і лексико-граматичних вправ проводиться письмово, без перевірки.

Результати анкетного опитування показують, що, загалом 27% студентів мають низький рівень обізнаності у використанні інноваційних технологій і методів навчання під час занять з англійської мови. Отримані дані засвідчують безпосередню залежність рівня знань студентів від застосування інноваційних технологій навчання, серед яких ми виділяємо комп'ютерні та інформаційні технології навчання. Їх потрібно застосовувати під час читання лекцій, проведення практичних

занять і самостійної роботи. Оскільки кінцевий результат нашого дослідження є опанування майбутніми учителями інноваційних технологій на заняттях з англійської мови, що піднесе їх на вищій щабель в оволодінні знаннями та сформує практичні уміння на якісному рівні. А це потребує наукового обґрунтування проблеми використання комп'ютерних і інформаційних технологій навчання на заняттях з англійської мови у вищому педагогічному закладі.

Як бачимо, обрана тема статті є актуальною.

Однією із найважливіших особливостей нашого часу є перехід розвинутих країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства, що зумовлює необхідність використання невідкладних заходів із запровадження інформаційних та комунікаційних технологій у сфері освіти і науки. Створення глобальних відкритих освітніх та наукових систем, з одного боку, сприятиме накопиченню наукових знань, а з другого, розширенню доступу широких верств населення до різноманітних інформаційних ресурсів.

Не менш важливим завданням в умовах інформаційного суспільства є навчити студентів користуватися комп'ютерними та інформаційними технологіями [2; 4; 11; 17]. Від успішного його вирішення визначальною мірою залежатиме розвиток країни і її місце у світовій спільноті.

Сучасний стан освіти в Україні потребує докорінних змін світоглядних засад майбутнього учителя англійської мови, розширення меж його професійної самосвідомості та науково-педагогічного мислення. Як зазначають дослідники (Ю. Головач, С. Ніколаєва, М. Соловей), стратегія педагогічної освіти у сфері навчання і викладання англійської мови передбачає розвиток і саморозвиток особистості майбутнього вчителя [15].

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти розглядається вивчення, викладання та оцінювання студентів з іноземних мов. Вони є унікальним внеском у методичну науку та різні галузі прикладної лінгвістики, слугуючи їм як абсолютно нова, деталізована і всеохоплююча модель описання та шкалування процесу використання мови та окремих видів знань і вмінь, що підлягають оволодінню. Їхня мета – стимулювати роздуми над цілями й методами, а також їхнє сприяння полегшенню спілкування між його учасниками. Вони забезпечують розробку програм і навчальних планів, екзаменаційних та кваліфікаційних матеріалів і процедур на спільній основі, і, таким чином, стануть внеском у процес розвитку і вдосконалення міжнародної освітньої та професійної мобільності [3].

Сьогодні, коли здійснюється реформування загальної середньої освіти, вища освіта докорінно змінюється: йде процес її інформатизації. Детермінується необхідність розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій і впровадження інноваційних педагогічних технологій, форм та методів навчання, науково-методичних досягнень в педагогічний процес підготовки нової генерації учителів іноземної мови (англійської). Відомо, що англійська мова – мова, що належить до германської групи індоєвропейської сім'ї мов, є однією із найпоширеніших мов у світі, особливо як друга мова та мова міжнародного спілкування. Основне її призначення – сприяти

оволодінню студентами мовленнєвими уміннями й навичками, щоб здійснювати мовленнєву діяльність у будь-яких життєвих ситуаціях.

Методисти (О. Бігич, О. Борецька, Н. Бориско, С. Ніколаєва), вважають, що навчання англійської мови – це складний, багатогранний процес, який вимагає регулярної і творчої діяльності. Він розглядається фахівцями як один із основних напрямів упровадження іноземної мови в суспільне середовище, спрямоване на підвищення рівня володіння, здійснюється з урахуванням стану його володіння та розвитку [7; 8; 9; 10].

Однак, на жаль, рівень підготовленості майбутніх педагогів до навчання англійської мови не зовсім відповідає сучасним вимогам, особливо коли майбутній фахівець не витримує конкуренції на ринку праці. Система професійної підготовки кадрів з іноземної мови у вищих навчальних закладах, на думку багатьох фахівців, не забезпечує підготовку спеціалістів, спроможних вирішувати увесь комплекс завдань, які диктуються сьогоденням, зосібно конкурентноспроможним ринком праці [3; 4; 16].

Важлива роль на заняттях з англійської мови зі студентами має відводитися добору інноваційних технологій, зосібно, комп'ютерних та інформаційних (Інтернет-ресурсів), які б забезпечували ефективне володіння майбутніми учителями англійської мови сучасними підходами до навчання, а в перспективі вони мають бути готовими до роботи в загальноосвітній школі.

Із цього приводу О. Бігич вважає, що викладач має бути першоджерелом для формування у студентів комп'ютерних і інформаційних технологій навчання [2; 8–9]. За нашим твердженням, сьгодні викладач має застосовувати нові педагогічні технології та новітні методики навчання студентів іноземної (англійської) мови, оскільки курс «Методика навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах» розкриває традиційний підхід до навчання іноземної (англійської): лекції відтворювального характеру, практичні заняття, на яких викладач бере на себе більшу частину начального часу: сам читає й перекладає, сам ставить запитання й на них відповідає.

Ми на основі аналізу програми та підручників з англійської мови для студентів вважаємо, що потрібно створити *інформаційно-комунікаційне навчальне середовище* на практичних заняттях з англійської мови. Воно сприятиме ознайомленню їх із сучасними технологіями навчання, формами та методами інноваційного характеру під час навчальної іншомовної діяльності, формуванню вміння творчо застосовувати власні знання на практиці з урахуванням завдань та мовленнєвих ситуацій, які виникають у педагогічному процесі вищого навчального закладу. Для цього ми пропонуємо використовувати *сайти Інтернету, які є інформаційними, бо несуть відповідну інформацію, і навчальними*, за допомогою яких здійснюється навчання студентів на заняттях англійської мови.

Інтернет є багатofункціональним, оскільки у ньому реалізуються такі функції пошукова (каталоги, колекції посилань); інформаційна (електронні бібліотеки, віртуальні центри, бази даних, методична література); інтерактивна функція, що дозволяє спілкуватися за допомогою електронної

пошти, форумів і в персональних чатах, а також влаштовувати відео конференції [5; 14].

Мережа Інтернет постійно розширює свої можливості і забезпечує більш швидке і міцне опанування навчального матеріалу, сприяє активізації пізнавальної діяльності, формуванню умінь аналізувати і систематизувати інформацію, розвиває критичне та креативне мислення, самостійну творчу діяльність [19].

Пропонуємо застосовувати спеціальну інформаційну систему 'Education via the Internet' («Освіта через Інтернет»), основою якої є мовленнєві ситуації особистісно орієнтованого характеру. Пізнання іноземної мови й мовлення стає для студентів засобом самовираження та самовдосконалення. У процесі обміну думками вони відгукуються на проблеми, пов'язані з їхнім життєвим досвідом, з мовою та мовленням, а *Інтернет має можливість і має ресурси*, які є засобом реалізації цілей і завдань навчання студентів англійської мови.

За допомогою системи *Чат-розмови в мережі ('Chat')*, де викладач і студент є рівноправними суб'єктами педагогічного процесу, майбутні вчителі іноземної мови самі оволодівають сукупністю когнітивних (загально-пізнавальних, мовних) знань та мовленнєвих умінь і навичок. У результаті вони опановують узагальненими способами мовленнєвої діяльності як інструментарієм самостійного розв'язання завдань і ситуацій мовленнєвого характеру. Студенти з викладачем моделюють мовленнєві ситуації розглядають мовні та позамовні явища, закономірності, розуміють побудову предмета мовлення (про що йдеться у висловлюванні). Головним виступає рівень сформованості у них мовних умінь і навичок та мовленнєвих умінь, а саме: *правильне розуміння мовного матеріалу у мовленнєвих ситуаціях; адекватне реагування на звертання до себе і мовленнєва поведінка у відповідній навчальній ситуації; вільне висловлювання за допомогою мовного матеріалу.*

Вагомим виступає нормативне оформлення думки: *правильна вимова звуків, складів, слів інішомовного мовлення; використання лексики та розуміння лексичного значення слів; доречний вибір мовних засобів в мовленнєвих ситуація / діалогах / монологах / полілогах.*

Поповнення лексичного запасу, активного чи пасивного словника студентів доцільно запроваджувати за такою методикою: 1) *викладач промовляє фразу, у якій всі слова відомі майбутнім учителям, окрім одного (нового, однак його значення має бути зрозумілим із контексту); 2) студенти повторюють вимову цього слова і за смисловою догадкою перекладають його; 3) складають з цим словом словосполучення і речення.*

Словниковий запас вивчається за додатком до програми *British Council* та електронних варіантів словників України.

Працюючи над програмою каталогів «*META* каталог», студенти відшукують систему *Vapor vs. Perfect*, де пропонується діалог «*Розмова з Суспільством Пари*» (*суспільство Досконалості*), головні герої якої *Matthias, Joannias, Tim, Toby Griffin* обмінюються думками про це суспільство.

Аналізуючи додатки до програм '*Babbel*' або '*Codemertor community*', де пропонуються готові висловлювання діалогічного характеру, ми

визначили тематику діалогічного мовлення для студентів: *A New House. (У новому будинку); A Ticket to London (Квиток до Лондону); At Passport Control. (Паспортний контроль); At the Restaurant (У ресторані); Checking into the hotel (Ресторація в готелі); Do you have any plans for Sunday? (Які плани на неділю?)*.

Така робота здійснюється у підгрупах, де відбувається взаємонавчання у парах (*diadax*) змінного складу, а це дає позитивні результати. Починати потрібно діалог з привітання (*Greetings*) один до одного і надалі розвивати думку у постановці запитань та у відповідях).

Інтернет-ресурси пропонують різноманітну інформацію для навчання студентів англійською мовою. Базовий набір послуг може включати в себе: електронну пошту (*e-mail*); телеконференції (*usenet*); відеоконференції; можливість публікації власної інформації, створення власної домашньої сторінки (*homepage*) і розміщення її на *Web-сервері*; доступ до інформаційних ресурсів: довідкові каталоги (*Yahoo!, InfoSeek / UltraSmart, LookSmart, Galaxy*); пошукові системи (*Alta Vista, HotBob, Open Text, Web Crawler, Excite*); розмова в мережі (*Chat*). Ці ресурси можуть бути активно використані на заняттях з англійської мови зі студентами.

Нами запропоновано проведення діалогів за комп'ютерною технологією в операційній системі Windows, де студент для виконання завдання вступає у взаємини з комп'ютером: «студент-комп'ютер». Тому прийнятними тут є інструменти, які аналогічні апаратно-програмним засобам, сприяють виконанню навчальних завдань, розв'язування мовленнєвих ситуацій та створенню діалогів. Тематика діалогів на сайтах різноманітна: «*Увічливість*»; «*Культура мовлення в різних життєвих ситуаціях*»; «*Офіс і робота в ньому*»; «*У кафе (їдальні)*»; «*У магазині (взуттєвому, для одягу, супермакеті)*»; «*Вітання: вітальна листівка, телеграма*»; «*Поздоровлення зі святами, днем народження; з іменинами*»; «*Віртуальні подорожі (містами країни Великої Британії)*»; «*Проїзд наземним транспортом (автобус, трамвай, тролейбус, поїзд, таксі)*»; «*Проїзд підземним транспортом (у метро)*»; «*Спортивні новини (обговорення)*»; «*Музика*»; «*Кіно*»; «*Як купити квиток до театру*» тощо. Доречно використовувати комп'ютер для навчання діалогічного чи монологічного мовлення під час спілкування через '*Skype. Ink.*' (по скайпу). Можна розіграти цей вид діалогічного мовлення через «*телефон*», у якому є Інтернет. До діалогічного мовлення належить і полілог, який краще організувати у великих групах (група до шести – семи студентів), за умов, що кожен висловлює свої думки, з яких і складається діалогічне висловлювання.

Змістовно і цікаво проходять заняття з майбутніми учителями за допомогою комп'ютерних програм такого типу: '*English leader (B1; B2)*'; '*EuroTalk: The Language Learning Specialists*'; '*EuroTalk. Intermediate*'. Ці програми ведуть фахівці з вивчення іноземної мови. Їхні матеріали можна використовувати під час занять у вищих навчальних закладах.

Доречно організувати зі студентами дискусії / діалоги / дебати через групову форму робо-

ти: «студенти-комп'ютер-викладач», під час яких здійснювати взаємодію між ними. Це групова та парна робота студентів: «Обличчям до обличчя»; «Один-вдох-усі разом»; «робота в малих групах», «акваріум». Однак така інтерактивна форма, як «акваріум», може здійснюватись тільки після того, як студенти навчилися працювати в малих групах: вони вміють спілкуватися на вільні теми, дискутувати та аргументувати власну думку, вміють порівнювати висловлені тези іншими учасниками, уміють зробити підсумки висловленого кожним студентом.

Монологічне висловлювання має будуватись за змістом: відповідно до теми, розкривати мету (розповісти про щось; описати предмет, явище, гру; поміркувати над проблемою), наприклад, обміркувати позицію, довести її фактами). За структурою воно відображає змістовність, логічну послідовність, цілісність, зв'язність, комунікативну спрямованість (містить особистісні оціночні фрази; у ньому потрібно висловити власне ставлення студента до предмету мовлення). Таке висловлювання має лексичну насиченість, правильне фонетичне і граматичне оформлення; воно емоційно забарвлене включає різноманітні граматичні структури, мовні кліше тощо.

Студенти, працюючи за комп'ютерами (переважно у комп'ютерних класах), використовують на заняттях *Інтернет – ресурси* для пошуку тематики монологів (зв'язних висловлювань). Це розповіді про країну, мова якої вивчається; розповідь про інші міста або їхній опис (Київ, Стокгольм, Рига, Оксфорд, Гарвард, Манчестер та ін.); опис пам'яток чи цікавих місць у містах, матеріалів про довкілля, що нас оточує; про зустрічі з природою; про професію учителя іноземної мови (мій вибір); взаємини між людьми. А також зв'язні висловлювання інструктивного характеру: «Як оформити оголошення, листівку, запрошення» тощо.

Для побудови зв'язного висловлювання бажано дотримуватися таких вимог: 1) потрібно, щоб були адресат мовлення (хто говорить) і слухач (реціпієнт; хто слухає); 2) визначити місце (аудиторію), де буде виступати це зв'язне висловлювання; 3) добирати мовні засоби, які адекватні змісту, темі, меті та головній думці цього зв'язного висловлювання.

Доречно використовувати в *Інтернет-ресурсах* довідкові каталоги: 'Yahoo!', 'InfoSeek', 'UltraSmart', 'LookSmart', 'Galaxy', у яких подається матеріал для мовлення та спілкування. Можна практикувати такі пошукові системи, як 'Alta Vista', 'HotBob', 'Open Text', 'WebCrawler', 'Excite'. У них пропонується англomовний матеріал для створення текстів – монологів. Методика побудови монологічного висловлювання включає такі етапи: 1) Про що (або про кого) будемо говорити?; 2) як почнемо розмову?; 3) як продовжимо її?; 4) чим завершимо?

У процесі роботи над *готовим текстом* для читання як видом мовленнєвої діяльності доцільно використовувати *комп'ютер та Інтернет-ресурси*, за допомогою яких відшукати в програмі незнайомий художній текст. Його можна читати вголос, а можна – й мовчки. Після читання здійснюється обговорення за допомогою *питань – відповідей і переказування прочита-*

ного іноземною мовою (англійською). Виклад має бути цілісним повним, логічно зв'язним, послідовним, без деформацій і домислювань, комунікативно спрямованим, включаючи особисте ставлення студентів до фактів, подій, учинків героїв тощо. Тексти добираються з різних джерел, адаптованої і оригінальної літератури: уривки з творів англійських письменників: Дж. Голсуорсі, Дж. Орвелла, Сестер Бронте, В. Скотта, В. Теккерея, О. Уайльда та ін.

Можна брати тексти з газет *'MEDIA LINKS'* (<http://www.mediainfo.com/> media) та журналів, ознайомлюватися з рубриками, розміщеними на сторінках англійської періодики. Для цього треба зайти на сайт Інтернету, наприклад, *'The Washington Post'* (<http://www.washingtonpost.com/>), який має такі рубрики: *news* (новини); *style* (стиль); *sports* (спорт); *classifieds* (реклама, оголошення) *marketplace* (новини ринку) тощо. Однак ці тексти мають бути завершеними за змістом та головною думкою; потрібно вказати зазначені джерела, із яких вони вилучені. У них має бути вміщено до 5% незнайомих слів, розуміння яких досягається на основі контексту або спільнокореневих слів іноземної і рідної мов. Обсяг тексту може бути різний залежно від ступеня його завершеності, але не більше 1 сторінки (1000-1200 друкованих знаків).

Робота з текстом, спроектованим на екран монітору, передбачає його читання та обговорення:

– Яке враження справив на вас текст?

– Який настрій він викликав у вас після читання?

– У чому, на вашу думку, проявилась майстерність автора?

– Якими засобами він її досягнув?

– Назвати головних героїв уривка з твору.

– Схарактеризувати їхні вчинки та дії.

За допомогою комп'ютерної технології можна створювати власноруч свій текст. Це може бути переказ прочитаного або вільний чи творчий текст (за опорними словами, за поданим початком чи запропонованою кінцівкою), наприклад, орієнтовна тема «Золотий вік англійської культури». При цьому вагомою є організація пошукової бесіди під час роботи в групах, у ході якої потрібно з'ясувати, наскільки студенти повно зрозуміли прочитаний текст, чи можуть вони сформулювати головну його думку, яке їхнє особистісне ставлення до подій, учинків героїв тощо.

Із цією метою можна використовувати існуючі комп'ютерні програми або створювати власні. Вагоме значення має програма *'Learn to speak English'*, яка містить значну кількість діалогів, вправ, рольові ігри тощо. Студенти можуть скористатися цією програмою для самостійної роботи над діалогом, монологом та під час роботи над готовим текстом. Наприклад, потрібно створити вільне висловлювання за ключовими словами та дати йому заголовок: *демографічна ситуація, екологічна криза, інтоксикація, технологічне забруднення, чистота.*

Однак необхідно зауважити, що *Інтернет-ресурси* використовуються з такими цілями, як: *удосконалення комунікативного мовлення студентів; отримання відповідної інформації (наприклад, пошук текстів для читання іно-*

земною мовою про міста Великої Британії); публікація власноруч створених текстів на своєму сайті чи через Інтернет-конференцію.

Під час розгляду з майбутніми учителями граматичних явищ із англійської мови доречно застосовувати *інформаційно-комп'ютерну технологію* за навчальною програмою 'Bridge to English', яка містить граматичні вправи з морфології та синтаксису. Студенти виконують граматичні завдання, що охоплюють вміння правильно застосовувати як в усному, так і письмовому мовленні всі граматичні структури згідно з навчальною програмою [18]. Із граматики пропонуються завдання на порівняння, конструювання та переконструювання граматичних явищ, внутрішньо поняттєвих фактів: *ознайомлення з іменниками; прикметниками; дієсловами (іншими частинами мови); добір синонімів, антонімів до пропонованих слів різних частин мови; порівняння форм слова і спільнокореневих слів; виконання вправ на закріплення вивченого про основні орфограми в коренях, суфіксах, префіксах; скласти речення з однорідними членами речення. Переконструювати його в складносурядне чи складнопідрядне. Чи доцільно це?*

Робота в групах включає творчі завдання з теми «Речення», наприклад, використовуючи такі словосполучення *щедра осінь*, *золота осінь*, *багата осінь*, *дощова осінь*, *красива осінь*, побудувати прості й складні речення різних типів. Ці знання студенти одержують за допомогою прийому сприймання, методів порівняння, усвідомлення та узагальнення вивченого матеріалу. Наприклад, студентам пропонується попрацювати в парах за методом «Асоціативний куш». Завдання включає добір слів до слова «людина», щоб до нього можна було дібрати різні групи синонімів: *добра, смілива, чуйна, справедлива, мужня, красива, горда, відверта, ніжна, дружельюбна, чесна, порядна, культурна, вільна, ввічлива, щира, щаслива, незалежна, надійна, уважна, цікава, змістовна, друг*.

Ці граматичні явища можна вивчати за допомогою схем, таблиць, діаграм, які слід відображати на *інтерактивній дошці (interactive whiteboard)*, що є надзвичайно важливим для усвідомлення студентам фактичного матеріалу в письмовій формі.

Як бачимо, ефективне застосування комп'ютерних та інформаційних технологій сприятиме удосконаленню іншомовної лексичної та граматичної компетенції майбутніх учителів. Головною проблемою залишається створення комп'ютерних класів, наявність у них комп'ютерів та підключення їх до мережі Інтернет.

Висновки і пропозиції. Використання комп'ютерних та інформаційних (Інтернет-ресурси) технологій під час навчання студентів на заняттях з іноземної (англійської) мови має бути не самоціллю, а слугувати поліпшенню у них мовних знань та мовленнєвих умінь. Вони допомагають їм працювати на заняттях іноземної (англійської) мови над мовленнєвими ситуаціями життєвого характеру, вивченням фонетики (вимова звуків, складів), лексики (введення нових слів та їхнє лексичне значення), навчання діалогу / монологу та полілогу, читання, переклад та обговорення іншомовного тексту, ознайомлення з граматикою та відпрацювання граматичних явищ. Переваги комп'ютерного та інформаційного навчання перед традиційним полягають у тому, що: *а) існує взаємодія між студентами, викладачем і комп'ютером; б) враховуються інтереси студентів; в) студенти беруть участь в організації педагогічного процесу; г) створюється атмосфера взаємодовіри, взаємоповаги та співучасті.*

Можливості використання комп'ютера та Інтернет-ресурсів є значущими: можна розв'язувати цілу низку дидактичних і методичних завдань: використовувати матеріали глобальної мережі; удосконалити вміння підтримувати бесіду в діалогах (dialogs) і дискусіях (discussion), удосконалити вміння усного та писемного мовлення, брати участь у підготовці рефератів, написання творів англійською мовою; спілкуватися з друзями та однокурсниками, розширювати коло знайомств і власні знання про культуру мовлення, формувати у студентів стійку мотивацію до навчання англійською мовою. Як перспективу у подальших наших дослідженнях з цієї проблеми, ми бачимо в тому, що, оволодівши на заняттях умінням працювати з комп'ютерними та інформаційними програмами, студенти можуть брати участь у тестуванні, вікторинах, конкурсах, олімпіадах, які проводяться в мережі Інтернет, вільно брати участь у чатах (chat) та Інтернет-конференціях.

Список літератури:

1. Волкова Н. П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах / Н. П. Волкова, О. Б. Тарнопольський. – Дніпропетровськ, 2013. – 227 с.
2. Електронні засоби навчання іноземних мов студентів: досвід розробки й апробації: колективна монографія / О. Б. Бігич, М. М. Волошинова, О. А. Мацнева та інш. / Заг. і наук. ред.: Бігич О. Б. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2012. – 160 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [переклад з англ. О. М. Шерстюк; наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленсвіт, 2003. – 273 с.
4. Коваль Т. І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів: монографія / Т. І. Коваль. – К.: Ленсвіт, 2007. – 264 с.
5. Куриш С. Застосування ІТ у процесі вивчення іноземних мов // Іноземні мови в сучасній школі / С. Куриш. – К., 2012. – № 1. – С. 46–47.
6. Майер Н. В. Вимоги до сучасного викладача іноземних мов вищого навчального закладу / Н. В. Майер // Іноземні мови. – К., 2013. – № 3. – С. 19–24.
7. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / За заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленсвіт, 2013. – 590 с.
8. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах [підручник] / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Вид. 2-е, випр. і переробл. – К.: Ленсвіт, 2002. – 328 с.

9. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: навч.-метод. посібник мов. спец. осв. кваліф. рівня «магістр» / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / За ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
10. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навч. посібник / С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2008. – 215 с.
11. Остапчук О. Шляхи підвищення інноваційного потенціалу методичної роботи // Шлях освіти / О. Остапчук. – К., 2002. – № 2. – С. 9–15.
12. Полат Є. С. Інтернет на уроках іноземної мови // Інозем. мови в школі / Є. С. Полат. – К., 2001. – № 3. – 73 с.
13. Пометун О. Інтерактивні методики та система навчання / О. Пометун. – К.: Шк. світ, 2007. – 112 с.
14. Пометун О. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
15. Програма з англійської мови для університетів / інститутів [Колектив авт. С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін.]. – Вінниця: «Нова книга», 2001. – 246 с.
16. Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» // Кабінет Міністрів України; Постанова, Програма, Заходи від 07.12.2005 № 1153.
17. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О. Б. Тарнопольський. – К.: Фірма «ІНКІС», 2006. – 248 с.
18. Типова програма дисципліни «Методика навчання іноземних мов і культур у вищих навчальних закладах» // С. Ю. Ніколаєва, Н. Ф. Бориско. – К., 2012. – 42 с.
19. Черниш В. В. Інформаційно-комунікаційні засоби професійного педагогічного спілкування та навчання іноземних мов: посібник / В. В. Черниш. – К.: Ленвіт, 2012. – 64 с.

Список використаних Інтернет-ресурсів:

1. Babel. – Режим доступу: <https://twitter.com/babel>
2. Bridge to English. – Режим доступу: french.rubridge_to_english.html
3. Chat in English. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/search?ei=uSmZXPQGQJPSrgTxx6aoCA&q=chat+in+english&oq=chat+in+english&gs_l=psy-ab.12...0.0..191...0.0..0.0.0.....0.....gws-wiz.84N1AJhzpEk
4. Codementor community Tutorials and Insights. – Режим доступу: <https://www.codementor.io/community/topic/codementor-community>
5. Education via Internet. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/search?ei=vSeZXXK2RBYuGwPAPiOG9oAM&q=education+via+the+internet&oq=education+via+the+internet&gs_l=psy-ab.12...0.0..2634...0.0..0.0.0.....0.....gws-wiz.od6nU103g7M
6. English Speaking Practice – Apps on Google Play. – Режим доступу: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.talk.english.practice>
7. EuroTalk. – Режим доступу: <https://eurotalk.com/>

References:

1. Volkova N.P. Modeliuvannya profesiinnoi diialnosti u vykladanni navchalnykh dystsyplin u vyshakh [Modeling of professional activity in teaching academic disciplines in HEIs] / N.P. Volkova, O.B. Tarnopolskyi. – Dnipropetrovsk, 2013. – 227 p.
2. Elektronni zasoby navchannya inozemnykh mov studentiv: dosvid rozrobky y aprobatsii: kolektyvna monohrafiia [Using e-resources for teaching students foreign languages: experience and testing] / O. B. Bihych, M. M. Voloshynova, O. A. Matsnieva ta insh. / Zah. i nauk. red.: O. B. Bihych. – K.: Vyd. tsentr KNLU, 2012. – 160 p.
3. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [European Recommendations on Language Education: study, teaching, evaluation] / [pereklad z anhl. O. M. Sherstiuk; nauk. red. S. Yu. Nikolaieva]. – K.: Lensvit, 2003. – 273 p.
4. Koval T. I. Profesiina pidhotovka z informatsiinykh tekhnolohii maibutnikh menedzheriv-ekonomistiv [Professional training of future managers and economists in IT] : Monohrafiia / T.I. Koval. – K.: Lenvit, 2007. – 264 p.
5. Kurysh S. Zastosuvannia IT u protsesi vyvchennia inozemnykh mov // Inozemni movy v suchasni shkoli [The use of IT at learning foreign languages] / S. Kurysh. – K., 2012. – № 1. – Pp. 46–47.
6. Maiier N. V. Vymohy do suchasnoho vykladacha inozemnykh mov vyshchoho navchalnoho zakladu [Requirements for a modern foreign language teacher in a higher education institution] / N. V. Maiier // Inozemni movy. – K., 2013. – № 3. – Pp. 19–24.
7. Metodyka navchannya inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities] / O. B. Bihych, N. F. Borysko, H. E. Boretska ta in. / Za zah. red. S. Yu. Nikolaievoi. – K.: Lenvit, 2013. – 590 p.
8. Metodyka navchannya inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh [Methods of teaching foreign languages at secondary schools] [pidruchnyk] / Kol. avtoriv pid kerivn. S. Yu. Nikolaievoi.– Vyd. 2-e, vypr. i pere-robl. – K.: Lenvit, 2002. – 328 p.
9. Metodyka formuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii: kurs lektsii [The Methodology of Intercultural Communicative Competence]: navch.-metod. posibnyk mov. spets. osv. kvalif. rivnia «mahistr» / I. Bihych O. B., Borysko N. F., Boretska H. E. ta in. / Za red. S. Yu. Nikolaievoi. – K.: Lenvit, 2011. – 344 p.
10. Nikolaieva S. Yu. Osnovy suchasnoi metodyky vykladannia inozemnykh mov (skhemy i tablytsi) [The basics of modern methodology in foreign language teaching (schemes and tables)]: navch. posibnyk / S. Yu. Nikolaieva. – K.: Lenvit, 2008. – 215 p.
11. Ostapchuk O. Shliakhy pidvyshchennia innovatsiinoho potentsialu metodychnoi roboty [Ways of improving the innovative potential of methodical work] // Shliakh osvity / O. Ostapchuk. – K., 2002. – № 2. – S. 9–15.
12. Polat Ye. S. Internet na urokakh inozemnoi movy [Using the Internet at foreign language classes] // Inozem. movy v shkoli / Ye. S. Polat. – K., 2001. – № 3. – 73 p.
13. Pomietun O. Interaktyvni metodyky ta sistema navchannia [Interactive methods and a training system] / O. Pomietun. – K.: Shk. svit, 2007. – 112 p.
14. Pomietun O. Suchasnyi urok: Interaktyvni tekhnolohii navchannia [A modern lesson: interactive teaching technologies] / O. Pomietun, L. Pyrozhenko. – K.: Vydavnytstvo A.S.K., 2004. – 192 p.

15. Prohrama z anhliiskoi movy dlia universytetiv / instytutiv [English Language Programme for universities / institutes] [Kolektyv avt. S. Yu. Nikolaieva, M. I. Solovei, Yu. V. Holovach ta in.]. – Vinnytsia: «Nova knyha», 2001. – 246 p.
16. Pro zatverzhennia Derzhavnoi prohramy «Informatsiini ta komunikatsiini tekhnolohii v osviti i nauksi» [On Approval of the State Program 'ICTs in Education and Science'] // Kabinet Ministriv Ukrainy; Postanova, Prohrama, Zakhody vid 07.12.2005 № 1153.
17. Tarnopolskyi O. B. Metodyka navchannia inshomovnoi movlennievoi diialnosti u vyshchomu movnomu zakladi osvity [The methodology of teaching foreign languages in a linguistic HEI] / O. B. Tarnopolskyi. – K.: Firma «INKOS», 2006. – 248 p.
18. Typova prohrama dystsypliny «Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur u vyshchyykh navchalnykh zakladakh» [A typical programme for the discipline 'The methodology of teaching foreign languages and cultures in higher education institutions'] // S. Yu. Nikolaieva, N. F. Borysko. – K., 2012. – 42 p.
19. Chernysh V. V. Informatsiino-komunikatsiini zasoby profesiinoho pedahohichnoho spilkuvannia ta navchannia inozemnykh mov [Information and communication means of a professional pedagogical communication and foreign languages teaching]: posibnyk / V. V. Chernysh. – K.: Lenvit, 2012. – 64 p.

Web resources:

1. Babel. – Available at: <https://twitter.com/babel>
2. Bridge to English. – Available at: frenglish.ru/bridge_to_english.html
3. Chat in English. – Available at: https://www.google.com.ua/search?ei=uSmZXPGQJIPSrgTxx6aoCA&q=chat+in+english&oq=chat+in+english&gs_l=psy-ab.12...0.0..191...0.0..0.0.0.....0.....gws-wiz.84N1A.JhzpEk
4. Codementor community Tutorials and Insights. – Available at: <https://www.codementor.io/community/topic/codementor-community>
5. Education via Internet. – Available at: https://www.google.com.ua/search?ei=vSeZ XK2RBYuGwPAPiOG9oAM&q=education+via+the+internet&oq=education+via+the+internet&gs_l=psy-ab.12...0.0..2634...0.0..0.0.0.....0.....gws-wiz.od6nU103g7M
6. English Speaking Practice – Apps on Google Play. – Available at: <https://play.google.com/store/apps/details?Id=com.talk.english.practice>
7. EuroTalk. – Available at: <https://eurotalk.com/>